

ВІДГУК

офіційного опонента
на дисертаційну роботу
ЩУРЕВИЧ ОКСАНИ ІГОРІВНИ
на тему «Система банківського регулювання та нагляду
в умовах відкритої економіки України»,
подану на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук
за спеціальністю **08.00.08 – гроші, фінанси і кредит**

1. Актуальність обраної теми дисертаційної роботи

Вирішальне значення для розвитку економіки відіграє банківська система, основним призначенням якої є насичення реального сектора грошовими коштами. Для своєчасного та правильного виконання банками покладених на них завдань та функцій вкрай необхідним є встановлення з цією метою чітких правил регулювання та контролю за такими процесами. У даному випадку регулятором діяльності банків виступає Національний банк України (НБУ). Крім того, він є гарантом безпеки та надійності банківського сектора. Правильно організований нагляд за банками забезпечує стабільність та ефективний розвиток банківської системи, можливість успішно функціонувати різним типам банків, розвитку конкуренції на фінансовому ринку та загалом сприятиме досягненню важливих стратегічних завдань.

Останні кризові тенденції у вітчизняному банківському секторі протягом 2014-2016рр. наочно продемонстрували, що існуючі інструменти й методи банківського регулювання та нагляду не у змозі повною мірою подолати чи взагалі уникнути руйнівних наслідків для економіки, фінансового сектора. Це означає, що цей методологічний апарат або неправильно застосовували, або несвоєчасно. Для зменшення негативного впливу дестабілізуючих чинників на банки у випадку кризи, підтримання оптимального розвитку банківських установ, стабільності банківської системи, забезпечення захищеності інтересів інвесторів, кредиторів, клієнтів потрібно переглянути, удосконалити, модернізувати

Загальна канцелярія
ЛНУ імені Івана Франка
Вхідний № 37
15 січня 2018р.

теоретико-методологічні засади системи банківського регулювання та нагляду відповідно до сучасних умов розвитку фінансового ринку.

Пріоритетним завданням для вітчизняної банківської спільноти є інтеграція до європейського банківського простору, світового ринку капіталу. Для досягнення поставленої мети слід врахувати, що іноземні інвестори надають перевагу тим банківським системам, де правила діяльності чітко визначені, тобто банківська діяльність є передбачуваною та прогнозованою.

Отже, сильна та пристосована до економічних умов система банківського регулювання та нагляду здатна впливати не лише на процеси у банківському секторі, а й у національній економіці. Тому вкрай важливо дослідити основні тенденції у реалізації політики банківського регулювання та нагляду, щоб своєчасно вносити потрібні корективи.

Усе зазначене вище підкреслює важливість й актуальність дисертації Щуревич Оксани Ігорівни, яка присвячена проблематиці у сфері банківського регулювання та нагляду в Україні.

2. Зв'язок дисертаційного дослідження з науковими програмами та пріоритетними напрямками розвитку науки

Дисертаційна робота Щуревич О.І. присвячена дослідженню однією з важливих напрямів економічної науки – сучасних проблем у сфері банківського регулювання та нагляду, а також пов'язана з тематикою науково-дослідних робіт, виконаних на кафедрі фінансів, грошового обігу і кредиту Львівського національного університету імені Івана Франка за напрямом «Формування фінансового потенціалу національної економіки» (державний реєстраційний номер 0116U001677), у межах якої автор надав пропозиції та рекомендації щодо підвищення ефективності системи банківського регулювання та нагляду України.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Ознайомившись зі змістом дисертаційної роботи та автореферату, можна зробити висновок щодо обґрунтованості та достовірності наукових положень і висновків.

Сформульована мета дослідження, поставлені завдання повністю розкриті у роботі та покликані забезпечити глибоке та комплексне дослідження теоретико-методологічних засад та розроблення практичних рекомендацій у частині поліпшення функціонування системи банківського регулювання та нагляду в Україні.

Об'єкт, предмет дослідження чітко відображено у змісті та структурі роботи. Використання у дисертації таких наукових методів дослідження, як: наукової абстракції, індукції, дедукції, синтезу, узагальнення, систематизації, аналізу, порівняння, графічного і табличного відображення, математичного моделювання сприяли вирішенню поставленої мети і завдання.

Теоретичною та методологічною основою дисертаційної роботи стали наукові праці українських та зарубіжних учених за досліджуваною тематикою, фахова література, матеріали міжнародних конференцій, періодичні видання, а також аналітичні документи з проблематики ефективності здійснення центральним банком функції банківського регулювання та нагляду.

Дисертантом опрацьовано значну кількість наукової літератури з досліджуваної проблематики, зокрема: законодавчі й нормативно-правові акти з питань банківського регулювання та нагляду, аналітичні та статистичні матеріали НБУ, Незалежної асоціації банків України, Асоціації українських банків, документи Базельського комітету з питань банківського нагляду, фінансова звітність банків, офіційні ресурси у мережі інтернет.

Детальний розгляд змісту дисертації та автореферату свідчить про те, що достовірність та обґрунтованість наукових положень цілком підтверджена у публікаціях автора, зокрема у фахових наукових виданнях, а також апробацією на міжнародних науково-практичних конференціях.

Структура роботи та зміст є логічними, наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані за результатами дослідження, достатньою мірою обґрунтовані, розроблені автором ідеї та пропозиції мають теоретичне та практичне значення.

4. Основні наукові положення, висновки і рекомендації, що сформульовані у дисертації, їх новизна

Сформульовані у дисертаційній роботі положення наукової новизни свідчать про особистий внесок дисертанта у вирішення важливого завдання сучасної фінансової науки, яке полягає у розробленні теоретико-методологічних основ та наданні практичних рекомендацій щодо удосконалення системи банківського регулювання та нагляду в Україні.

Можна виділити такі основні наукові результати автора.

Комплексне, глибоке теоретичне дослідження сутності ефективного банківського нагляду дозволило сформулювати його авторське визначення. Ефективний банківський нагляд – це комплекс заходів, що включає у себе контроль та відстеження ситуації у банківському секторі; базується на інституційно-правовому, методологічному, інформаційному, фінансовому забезпеченні; передбачає використання безвиїзного, виїзного нагляду та громадського контролю для досягнення системної стабільності, динамічного розвитку банківської системи, захищеності інтересів кредиторів, вкладників, акціонерів, клієнтів, а також якісного управління ризиками. Також розроблено структурну модель ефективного банківського нагляду, складовими якої є 4 підсистеми (інституційно-правового забезпечення, методологічного, інформаційного та фінансового забезпечення) та 3 структурні компоненти (стратегічні завдання, показники та напрями здійснення). Це у підсумку дає змогу всебічно охарактеризувати це поняття (сс. 40-43).

Проведене автором глибоке теоретичне дослідження сутності понять «банківське регулювання» та «банківський нагляд» дозволило трактувати їх наступним чином. Банківське регулювання – це діяльність з приводу розроблення та ухвалення законів, положень, інструкцій, директив, що визначають межі банківської діяльності та передбачають використання конкретних інструментів, методів, щоб забезпечити на належному рівні захист інтересів вкладників, кредиторів, акціонерів, клієнтів, а також сприяти стабільному розвитку банківського сектора. Банківський нагляд – це моніторинг процесів, які відбуваються у банківській сфері на всіх етапах життєвого циклу банків для відстеження дотримання банками законодавства, економічних нормативів

діяльності та інших вимог Національного банку України, а також застосування відповідних заходів для виправлення ситуації на початкових етапах з метою досягнення стабільності банківської системи (сс. 32-33). Авторське тлумачення цих дефініцій враховує сучасні тенденції у розвитку банківського сектора.

З метою підвищення публічності та прозорості банківських установ автором розвинуто концептуальні засади реалізації громадського контролю за діяльністю банків, у межах яких розроблено модель, яка детально описує такі елементи проведення громадського контролю: суб'єкти реалізації, принципи, інструменти та стратегічні завдання (сс. 122-125). Ця модель дозволить підвищити транспарентність банківського сектора та сприятиме зростанню довіри до банків.

За допомогою методів математичного моделювання здійснено прогнозування оцінки рівня капіталізації банківської системи України. Сформована математична модель передбачає визначення рівня капіталізації банків на наступний звітний період на основі таких обраних показників: норматив адекватності регулятивного капіталу, коефіцієнт капіталізації та співвідношення статутного і власного капіталу (сс. 156-165). Результати прогнозування, які автор отримав у підсумку дослідження, можуть бути використані НБУ для визначення забезпеченості банківського сектора достатнім обсягом капіталу.

На підставі аналізу сучасного стану капіталізації банківської системи України розроблено логічно-структурну схему, яка детально описує особливості процесу капіталізації банків на макро- та мікроекономічному рівнях та охоплює такі складові: мета, чинники впливу, шляхи вирішення проблем капіталізації, що допоможе глибоко та комплексно дослідити процес капіталізації банків України (сс. 167-168).

Здійснивши поглиблений аналіз стану ліквідності банків України, виокремлено основні рекомендації щодо регулювання ліквідності на основі удосконалення процедури рефінансування комерційних банків, яку здійснює Національний банк України як кредитор останньої інстанції (сс. 102-104). Практична реалізація цих пропозицій дозволить НБУ ефективно управляти рівнем ліквідності банківського сектора.

Дослідження вітчизняної практики регулювання діяльності банків з іноземним капіталом дало змогу розробити комплекс заходів щодо правильного,

грамотного їх регулювання, враховуючи досвід високорозвинених країн у цьому аспекті (сс. 126-141). Запропоновані рекомендації дозволять повноцінно, ефективно функціонувати як вітчизняним державним, приватним банкам, так і банківським установам із залученням іноземного капіталу.

Теоретичне дослідження сутності та розгляд практичних аспектів діяльності кооперативних банків сприяли виробленню автором рекомендацій щодо можливостей їхнього функціонування на українському фінансовому ринку (сс. 168-183). Такий тип банків може концентрувати свою роботу на фінансуванні агропромислового комплексу, реалізації інвестиційних регіональних проєктів, обслуговуванні малих і середніх підприємств у сільських регіонах, невеликих містах.

Загалом розроблені у дисертації наукові положення, висновки, рекомендації, їхня новизна чітко відповідають змісту роботи та підтверджують оригінальність дослідження.

5. Достовірність одержаних результатів і повнота їхнього викладу в опублікованих працях та авторефераті

Детальне ознайомлення з дисертаційною роботою, авторефератом та фаховими публікаціями дозволяє зробити висновок про високий рівень достовірності основних положень та висновків, сформульованих у дисертації.

Структура роботи, логіка викладення матеріалу, завершеність проведеного дослідження, використання значного масиву статистичної інформації, наукових методів, відповідності завдання і мети до проведених аналітичних розрахунків підкреслюють достовірність, обґрунтованість наукової новизни, висновків та пропозицій, розкритих у роботі, засвідчують їхнє теоретичне та практичне значення.

Здійснивши аналіз дисертаційної роботи, можна оцінити досягнення автора щодо поставленої мети та вирішення завдань. Усі таблиці, рисунки, математичні формули, розрахунки та додатки відповідають встановленим вимогам і стандартам.

За результатами дослідження опубліковано 24 наукові праці, загальним обсягом 9,19 друк. арк., у тому числі 6 у співавторстві (особисто автору належить

2,21 друк. арк.). Серед них 11 статей у фахових виданнях, 3 статті, які індексуються у міжнародних науко-метричних базах (з них 2 – в іноземних періодичних виданнях).

Головні положення і результати наукового дослідження розглянуто та міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, за матеріалами яких опубліковано 10 тез доповідей.

Основні ідеї та результати дисертаційної роботи повністю відображені в авторефераті дисертації.

6. Структура і зміст дисертації, її завершеність та відповідність встановленим вимогам щодо оформлення

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загального висновку, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 250 сторінок, у тому числі основний текст розміщений на 193 сторінках. Робота містить 27 таблиць, 14 рисунків і 7 додатків. Список використаних джерел налічує 221 найменування.

Розглянувши структуру дисертації, стиль викладення матеріалу дослідження, а також надані висновки та рекомендації, можна констатувати про логічність та послідовність викладення матеріалу. Робота цілком відповідає встановленим нормативним вимогам Міністерства освіти і науки України та паспорту спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

7. Теоретичне та практичне значення результатів дисертаційної роботи

Наукові положення, рекомендації та пропозиції, отримані за результатами дисертаційної роботи, є вагомим внеском у дослідженні теоретико-методологічних та практичних аспектів функціонування вітчизняної системи банківського регулювання та нагляду.

Науково-практичні здобутки, відображені у дисертаційній роботі, знайшли застосування у навчальному процесі на економічному факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка під час викладання дисциплін: «Центральний банк і грошово-кредитна політика», «Банківська система», «Банківські операції», «Гроші і кредит» й у навчальному процесі Львівського

торговельно-економічного університету при викладанні курсів «Банківське регулювання та нагляд», «Банківська система», «Банківські операції», «Центральний банк і грошово-кредитна політика».

Окремі положення проведеного дослідження застосовуються щодо підвищення ефективності управління капіталізацією ПАТ «КРЕДОБАНК», у тому числі й щодо підвищення фінансової грамотності працівників у частині теоретичного обґрунтування сутності та особливостей регулювання процесу капіталізації банківської системи України.

Усі теоретичні та практичні впровадження результатів дослідження підкріплені довідками.

8. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

1. У пункті 1.1 здобувач проводить аналіз теоретичних основ банківського регулювання та нагляду, розглядаючи підходи вітчизняних науковців. Доцільно було б також навести позиції й зарубіжних фахівців з даної тематики.
2. Схвально оцінюємо доробок дисертанта щодо ефективного банківського нагляду (сс. 40-43), де аргументовано подано визначення цього поняття та розроблено структурну модель. Однак слід відзначити, що робота виграла б, якби здобувач вказала критерії ефективності даного виду нагляду. Також, на нашу думку, доцільно було б додати до системи показників оцінювання ефективного банківського нагляду, серед яких виділено «рівень довіри населення до банків», який визначає як вилучені обсяги депозитів населенням, приріст вкладів фізичних осіб.
3. Вважаємо, що необхідно було розглянути також особливості регулювання діяльності банків іншими інституціями, крім НБУ, а саме - Кабінетом міністрів, Антимонопольним комітетом України та іншими органами.
4. У параграфі 2.1. здійснено оцінку реалізації НБУ попереднього контролю за банками. Позитивно оцінюючи проведений глибокий аналіз дотримання банками економічних нормативів діяльності, можна було також доповнити результатами дослідження механізму обов'язкового резервування.

5. Дисертант стверджує, що необхідно створити умови для функціонування кооперативних банків в Україні (параграф 3.2). Однак, такі пропозиції не відповідають поточним тенденціям у банківському середовищі, де НБУ активно проводить дії щодо стимулювання консолідації та концентрації капіталів. У цих умовах, можливо, кооперативні банки не витримають конкуренції проти капіталів потужних банків, що не дозволить їм втриматись на ринку.
6. Варто звернути увагу на незначні технічні помилки у тексті дисертаційної роботи. Зокрема, у параграфі 1.3 подано нормативно-правове забезпечення банківського регулювання в Україні, де деякі інформаційні матеріали доцільно було б винести у додатки.

Разом з тим, зазначені зауваження та дискусійні положення не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження Щуревич О.І., а можуть бути об'єктом для наукової дискусії та продовження досліджень за даною тематикою.

9. Загальна оцінка дисертації та її відповідність вимогам міністерства освіти і науки України

Дисертаційна робота Щуревич О.І. на тему «Система банківського регулювання та нагляду в умовах відкритої економіки України» є цілісним, завершеним, оригінальним, самостійно виконаним науковим дослідженням, що містить обґрунтовані теоретичні та практичні результати, які мають елементи наукової новизни, та є важливими для вирішення завдання удосконалення функціонування системи банківського регулювання та нагляду в умовах відкритої економіки України.

Логіка та послідовність викладення матеріалу дозволили досягнути вирішення поставлених завдань, мети, що відповідає обраній тематиці дослідження та повною мірою її розкриває.

Наукові праці, опубліковані автором, повністю відображають зміст дисертації, її основні положення та висновки. Зміст автореферату адекватно відображає основні положення дисертації.

Усе вищезазначене дає підстави стверджувати, що дисертаційна робота Щуревич Оксани Ігорівни на тему «Система банківського регулювання та нагляду в умовах відкритої економіки України» за змістом, оформленням, науковою новизною, важливістю відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук (доктора філософії) та пунктам 9, 11, 12, 13 і 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року №567 (зі змінами та доповненнями), а її автор – Щуревич Оксана Ігорівна – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

О ф і ц і й н и й о п о н е н т:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри банківської справи
Харківського національного економічного
університету імені Семена Кузнеця

О. М. Колодізєв

“Підпис проф. *Колодізева О. М.* засвідчую”
Вчений секретар Ради університету

О. В. Писарчук